

**КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ
«ОДЕСЬКА АКАДЕМІЯ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ ОДЕСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ»**

Кафедра педагогіки та освітнього менеджменту

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою КЗВО
«Одеська академія неперервної освіти
Одеської обласної ради», протокол № 4
від 11 листопада 2022 р.

Голова вченої ради

Л.К. Задорожна

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА ДИСЦИПЛІНИ

Педагогіка вищої школи

Рівень вищої освіти другий (магістерський)

Спеціальність 011 Освітні, педагогічні науки

Освітньо-професійна програма Педагогіка вищої школи

Навчальна програма з дисципліни «Педагогіка вищої школи» за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки для другого (магістерського) рівня вищої освіти.

Розробник: Стрельбицька Світлана Михайлівна, кандидат педагогічних наук, старший викладач.

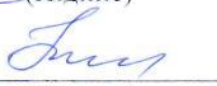
Навчальна програма розглянута та схвалена на засіданні кафедри педагогіки та освітнього менеджменту (протокол № 9 від «01» червня 2022 р.)

Завідувач кафедри

(Підпис)

Костенко Р.В.
(Прізвище та ініціали)

Гарант освітньої програми

(Підпис)

Кузнецова Н.В.
(Прізвище та ініціали)

Вступ

Навчальна програма дисципліни «Педагогіка вищої школи» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня «Педагогіка вищої школи» спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є закономірності функціонування та теоретико-методологічні засади організації системи вищої освіти України.

Місце навчальної дисципліни в структурі освітнього процесу визначається міждисциплінарними зв'язками з дисциплінами: психологія вищої школи, тенденції і перспективи розвитку вищої освіти, методика викладання у вищій школі, педагогічна майстерність та етика викладача, інноваційна освітня діяльність.

Програма навчальної дисципліни складається з таких **змістових модулів**:

Змістовний модуль 1. Вища школа в системі освіти України: теоретико-методологічні засади.

Змістовний модуль 2. Учасники освітнього процесу.

Змістовний модуль 3. Організація освітнього процесу у закладі вищої освіти.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни: розкрити закономірності розвитку вищої освіти, процесу навчання, наукової та професійної підготовки магістрантів відповідно до державних та європейських стандартів і визначити підходи до удосконалення системи формування їх психолого-педагогічної готовності до науково-педагогічної діяльності.

Завдання навчальної дисципліни «Педагогіка вищої школи»: аналіз закономірностей функціонування системи вищої освіти та її складових; ознайомлення з основними напрямками педагогіки вищої школи в умовах глобалізації освітніх процесів сучасності, професійної педагогічної освіти у закладі вищої освіти, характеристиками освітнього процесу та його особливостями, інноваційними технологіями, формами організації, методами, засобами навчання та управління в системі вищої освіти; прогнозування перспектив розвитку вищої освіти в Україні в контексті інтеграції у європейський освітній простір; вивчення, аналіз та узагальнення практики, досвіду педагогічної діяльності у закладах вищої освіти; формування професійного мислення, педагогічної культури та етики викладача закладу вищої освіти, здатності творчого використання педагогічних знань для вирішення завдань професійної діяльності; розвиток індивідуального стилю

науково-педагогічної діяльності та професійного педагогічного спілкування; розвиток практичних умінь і навичок творчого дослідницького підходу до організації педагогічної діяльності в умовах закладу вищої освіти; усвідомлення значущості педагогічних інновацій для подальшої модернізації системи вищої освіти; удосконалення професійно-важливих якостей та здібностей, професійної спрямованості, мотиваційного потенціалу й прагнення до саморозвитку та самовдосконалення.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних **компетентностей**:

а) **інтегральної** компетентності – здатність розв’язувати проблеми, задачі дослідницького та/або інноваційного характеру у сфері освітніх, педагогічних наук.

б) **загальних (ЗК)**:

ЗК 2. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 3. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 8. Здатність діяти соціально відповідально і свідомо.

в) **спеціальних (фахових, предметних) (СК)**:

СК 1. Здатність проєктувати і досліджувати освітні системи.

СК 4. Здатність здійснювати експертизу та надавати

СК 7. Критичне осмислення проблем у сфері освіти, педагогіки й на межі галузей знань.

СК 8. Здатність інтегрувати знання у сфері освіти/педагогіки та розв’язувати складні задачі у мультидисциплінарних та міждисциплінарних контекстах.

СК 10. Здатність розробляти та оновлювати програми навчальних дисциплін, готувати навчальні і методичні матеріали.

СК 11. Здатність викладати, консультувати студентів з предмета навчальної дисципліни відповідно до їхніх індивідуальних освітніх потреб.

Кінцеві **програмні результати навчання**, формуванню яких сприяє навчальна дисципліна (ПР):

ПР 1. Знати на рівні новітніх досягнень концепції розвитку освіти і педагогіки, методологію відповідних досліджень.

ПР 5. Організувати освітній процес на основі студентоцентрованого, компетентнісного, контекстного підходів та сучасних досягнень освітніх, педагогічних наук, управляти навчально-пізнавальною діяльністю, об’єктивно оцінювати результати навчання здобувачів освіти.

ПР 6. Розробляти та реалізовувати інноваційні й дослідницькі проєкти у сфері освіти/педагогіки та міждисциплінарного рівня із дотриманням правових, соціальних, економічних, етичних норм.

ПР 8. Розробляти і викладати освітні курси в закладах вищої освіти, використовуючи методики, інструменти і технології, необхідні для досягнення поставлених цілей.

ПР 11. Здійснювати консультативну діяльність у сфері освітніх, педагогічних наук.

ПР 13. Продуктивно працювати в групі, забезпечуючи позитивний соціально-психологічний клімат на засадах освітнього партнерства.

Очікувані результати навчання. У результаті вивчення навчальної дисципліни «Педагогіка вищої школи» здобувачі вищої освіти повинні **знати**:

- категорійно-понятійний апарат педагогіки вищої школи;
- нормативно-правове регулювання сучасної вищої освіти України;
- характеристику змісту освіти вищої освіти України;
- систему та структуру вищої освіти України;
- перспективи розвитку вищої освіти в Україні в контексті інтеграції у європейський освітній простір;
- сучасні теоретичні, організаційно-процесуальні та методичні засади освітнього процесу у закладах системи вищої освіти України;
- особливості організації освітнього процесу закладу вищої освіти;
- основні інноваційні технології навчання у вищій школі;
- особливості науково-дослідної та самостійної роботи здобувачів вищої освіти;
- основ науково-педагогічної діяльності викладача закладу вищої освіти;

вміти:

- досліджувати пріоритетні напрями розвитку вищої освіти в Україні;
- виокремлювати тенденції та структуру підготовки здобувачів у закладі вищої освіти з погляду перспектив її удосконалення;
- з'ясувати напрями перетворень у галузі освіти на європейському просторі;
- проєктувати, реалізовувати, контролювати та оцінювати результати освітнього процесу та наукової діяльності відповідно до державних та європейських стандартів;
- правильно обирати та застосовувати методи та форми організації освітнього процесу у закладі вищої освіти;
- використовувати інноваційні технології навчально-пізнавальної діяльності;

- узагальнювати та використовувати передовий педагогічний досвід і сучасні досягнення української та зарубіжної педагогічної науки;
- аналізувати професійну діяльність викладачів вищої школи, які є виявом професіоналізму та педагогічної культури;
- опрацьовувати інформаційні джерела з метою ознайомлення з технологією та методикою системи організації освітнього процесу у закладах вищої освіти;
- застосовувати набуті знання, уміння та навички у майбутній професійній діяльності.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 150 годин, що становить 5 кредитів ECTS.

2. Зміст навчальної дисципліни

Змістовний модуль 1. Загальні основи педагогіки вищої школи

Тема 1. Педагогіка вищої школи в освітній системі України

Загальні основи педагогіки вищої школи як науки та навчальної дисципліни. Теоретичні основи курсу «Педагогіка вищої школи». Поняття педагогіки вищої школи. Мета і завдання курсу «Педагогіка вищої школи». Предмет навчальної дисципліни «Педагогіка вищої школи». Теоретико-методологічні основи навчальної дисципліни «Педагогіка вищої школи». Місце педагогіки вищої школи в системі педагогічних наук, її роль у процесі євроінтеграції та модернізації вищої освіти. Зв'язок педагогіки вищої школи з іншими науками. Характеристика основних категорій педагогіки вищої школи. Методологічна основа сучасної педагогіки вищої школи. Методи педагогіки вищої школи. Характеристика компонентів цілісного педагогічного процесу у вищій школі. Закономірності педагогічного процесу у вищій школі. Наукова, науково-технічна, мистецька та інноваційна діяльність у закладах вищої освіти. Стан і тенденції розвитку педагогіки вищої школи. Актуальні проблеми теорії та практики сучасної педагогіки вищої школи.

Тема 2. Нормативно-правове регулювання сучасної вищої освіти України

Законодавство України про вищу освіту: закони України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки» інші нормативні документи, що регламентують діяльність вищої освіти в Україні. Державна політика у сфері вищої освіти. Мета, завдання та зміст вищої освіти в Україні. Рівні, ступені та кваліфікації вищої освіти. Атестація здобувачів вищої освіти. Документи про вищу освіту. Єдина державна електронна база з питань освіти. Ліцензійні умови, галузі знань та спеціальності. Освітні програми. Стандарти освітньої діяльності та стандарти вищої освіти України. Система вищої освіти. Заклади вищої

освіти. Основні завдання закладу вищої освіти. Правовий статус закладу вищої освіти. Типи закладів вищої освіти. Національний заклад вищої освіти. Дослідницький університет. Утворення, реорганізація та ліквідація закладу вищої освіти. Принципи діяльності, основні права та обов'язки закладу вищої освіти. Структура закладу вищої освіти. Доступ до вищої освіти, прийом, відрахування, переривання навчання, поновлення і переведення осіб, які навчаються у закладах вищої освіти. Стан і тенденції розвитку вищої освіти України в умовах сьогодення. Зміст освіти. Знання, уміння, навички, розвиток, соціальний досвід як складники змісту освіти. Професійна підготовка фахівців вищої освіти. Національна рамка кваліфікацій. Компетентність фахівця. Сучасна вища школа в освітній системі України. Міжнародне співробітництво України у сфері освіти.

Тема 3. Управління вищою освітою України

Мета і завдання діяльності закладів вищої освіти. Правові засади управління вищою освітою України. Заклад вищої освіти як відкрита система освіти. Поняття педагогічної системи та її складники. Принципи управління закладом вищої освіти. Структура управління закладом вищої освіти. Керівник закладу вищої освіти. Керівник факультету, навчально-наукового інституту, кафедри. Вчена рада. Наглядова рада. Робочі та дорадчі органи. Органи громадського самоврядування закладів вищої освіти. Студентське самоврядування. Наукові товариства студентів (курсантів, слухачів), аспірантів, докторантів і молодих вчених. Педагогічний менеджмент – основа ефективного управління закладом вищої освіти.

Змістовний модуль 2. Учасники освітнього процесу

Тема 4. Категорії учасників освітнього процесу

Науково-педагогічні, педагогічні та наукові працівники закладів вищої освіти. Вчені звання наукових і науково-педагогічних працівників. Основні посади наукових, науково-педагогічних і педагогічних працівників закладів вищої освіти та порядок їх заміщення. Робочий час науково-педагогічних, наукових і педагогічних працівників. Права науково-педагогічних, наукових і педагогічних працівників. Обов'язки науково-педагогічних, наукових і педагогічних працівників. Гарантії науково-педагогічним, науковим, педагогічним та іншим працівникам закладів вищої освіти. Післядипломна освіта, підвищення кваліфікації та стажування педагогічних і науково-педагогічних працівників. Особи, які навчаються у закладах вищої освіти. Права осіб, які навчаються у закладах вищої освіти. Обов'язки осіб, які навчаються у закладах вищої освіти. Працевлаштування випускників закладів вищої освіти.

Тема 5. Специфіка професійно-педагогічної діяльності викладача вищої школи

Сучасний стан та перспективи розвитку професійної діяльності педагога вищої школи. Особливості професійної діяльності педагога вищої школи. Модель професійної компетентності педагога вищої школи. Професійно-комунікативні якості педагога вищої школи. Особливості професійної адаптації педагога вищої школи. Індивідуальний стиль професійної діяльності педагога вищої школи. Педагогічна культура викладача вищої школи. Сутність та основні компоненти педагогічної культури. Педагогічна майстерність викладача вищої школи. Педагогічна техніка. Педагогічне спілкування в системі професійних цінностей викладача, різновид соціальної ситуації. Професійні кризи та деформації професійного розвитку педагога вищої школи.

Тема 6. Педагогічні засади формування особистості здобувача вищої освіти як майбутнього фахівця

Діалектика взаємодії «творчий викладач-творчий здобувач». Мотиви та мотивація професійної діяльності. Динаміка професійної мотивації та адаптації здобувачів до навчання у вищій школі. Здобувач вищої освіти як головна постать освітнього процесу. Здобувач закладу вищої освіти, розвиток особистості здобувача у навчанні, формування здобувача як майбутнього фахівця. Проблема гармонізації міжособистісних стосунків у групі здобувачів вищої освіти.

Змістовний модуль 3. Організація освітнього процесу у закладі вищої освіти

Тема 7. Дидактичні основи процесу навчання

Основні поняття теорії навчання. Основні категорії дидактики, теорії, концепції. Модель процесу пізнання. Моделі освіти. Рівні цілей навчання та засвоєння. Зміст освіти: принципи, критерії відбору та шляхи реалізації у вищій школі. Принципи дидактики. Поняття освітнього процесу як категорії педагогіки вищої школи. Співвідношення понять «освітній процес», «педагогічний процес», «педагогічна система». Форми здобуття освіти в закладах вищої освіти. Форми організації освітнього процесу та види навчальних занять. Практична підготовка осіб, які навчаються у закладах вищої освіти. Функції навчання у вищій школі. Компоненти моделі педагогічного процесу. Структура та етапи. Рушійні сили та закономірності педагогічного процесу. Структура педагогічного процесу у закладі вищої освіти. Структура процесу засвоєння знань, умінь, навичок. Поняття освітнього процесу та його структура. Проєктування освітнього процесу як дидактична задача. Планування, реалізація та аналіз провадження освітнього процесу. Діагностика навчання як складова педагогічного процесу та її елементи: контроль, перевірка, оцінювання, накопичення статистичних даних та їх аналіз, виявлення динаміки, тенденцій прогнозування подальшого розвитку подій. Система контролю та оцінювання якості навчання. Функції контролю: спеціальні та загальні. Принципи педагогічного контролю. Структура контролю навчання. Види та методи контролю навчання. Традиційні та нетрадиційні форми

контролю. Педагогічні вимоги до перевірки знань, умінь та навичок. Тестовий контроль знань. Проблеми педагогічної діагностики.

Тема 8. Методична система забезпечення навчання у закладі вищої освіти

Поняття про методи навчання. Класифікація методів навчання.

Навчально-методичне та науково-методичне забезпечення змісту вищої освіти. Освітні програми. Освітньо-професійні, освітньо-наукові програми. Аналіз основних положень структури освітньо-професійної (наукової) програми підготовки фахівця. Структурно-логічна схема підготовки фахівця. Навчально-методична документація, її склад у забезпеченні навчального процесу зі спеціальності. Навчальний план, навчальна програма, навчальний підручник, навчальний посібник. Структура навчальних планів і робочих навчальних планів. Навчально-методична документація дисциплін. Структура навчальної програми дисципліни та робочої програми. Сучасні теорії змісту освіти у вищій школі.

Тема 9. Інновації в системі вищої педагогічної освіти

Сутність педагогічної інноватики. Техноматика як напрямок педагогічної інноватики. Шляхи оновлення вищої педагогічної освіти. Організація навчання як дослідження. Оптимальне поєднання репродуктивної та творчої діяльності. Інтеграція індивідуальних та колективних форм діяльності здобувачів вищої освіти. Сучасні технології навчання у закладі вищої освіти. Особистісно-орієнтовані технології навчання: інтерактивна, проєктна та технологія проблемного навчання. Технологія модульного навчання. Кредитна технологія. Ігрові технології навчання. Дистанційна технологія навчання. Інновації в системі вищої професійної освіти. Теоретичні основи педагогічної інноватики. Сучасні технології як підґрунтя оновлення професійної підготовки педагогів.

Тема 10. Система забезпечення якості вищої освіти

Поняття «якість вищої освіти». Система забезпечення якості вищої освіти. Система внутрішнього забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти. Система зовнішнього забезпечення якості освітньої діяльності та якості вищої освіти. Незалежні установи оцінювання та забезпечення якості вищої освіти. Ліцензування освітньої діяльності. Акредитація освітньої програми. Інституційна акредитація закладу вищої освіти. Основні завдання системи та процедури забезпечення якості вищої освіти. Система контролю та оцінювання якості навчання. Цілі, завдання та функції контролю якості навчання. Вимоги до системи контролю. Види, рівні та форми контролю якості навчання. Види контролю. Рівні контролю.

Форми контролю.

3. Рекомендована література

Основна:

1. Вища освіта України: ризики, сподівання, успіхи : монографія / М. Б. Євтух, Л. Г. Горяна, Н. О. Терентьєва. Київ, 2015. 420 с.

2. Головенкін В.П. Педагогіка вищої школи : підручник. 2-ге вид., переробл. і доповн. К. : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2019. 290 с.
3. Дидактика: теорія і практика : навчально-методичний посібник для студентів гуманітарних факультетів / О. С. Березюк, О. М. Власенко. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2017. 212 с.
4. Зайченко І. В. Педагогіка і методика навчання у вищій школі : навч. посіб. / І. В. Зайченко. Київ, 2017. 456 с.
5. Калашнікова Л. М., Жерновникова О. А. Педагогіка вищої школи у схемах і таблицях : навчальний посібник. Харків, 2016. 260 с.
6. Педагогіка вищої школи : Підручник для здобувачів другого рівня вищої освіти педагогічних університетів / С. Г. Немченко, В. В. Крижко, І. Ф. Шумілова, О. М. Старокожко, О. Б. Голік. Бердянськ: БДПУ, 2020. 517 с.
7. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. / З. В. Рябова, І. І. Драч, Н. О. Приходькіна, Н. В. Любченко; Ун-т менедж. освіти НАПН України. Київ, 2017. 316 с.
8. Руденко Ю. Д. Шляхи подолання кризи сучасної педагогіки. Київ : Просвіта, 2018. 278 с.
9. Сидоренко В. Внутрішня система забезпечення якості освіти у Білоцерківському інституті неперервної професійної освіти: інструменти, процедури, заходи : навчально-методичний путівник Біла Церква : БІНПО, 2021. 48 с.
10. Теорія і практика вищої професійної освіти в Україні : навч. посіб. для магістрантів / Т. О. Дороніна. Кривий Ріг : КДПУ, 2018. 250 с.
11. Шевчук С. С., Кулішов В. С. Дидактика професійної освіти: практико-зорієнтований аспект : навчально-методичний посібник. Біла Церква : БІНПО ДЗВО «УМО» НАПНУ, 2021. 212 с.

Додаткова:

1. Гладуш В. А. Педагогіка вищої школи: теорія, практика, історія : навч. посіб. Д., 2014. 416 с.
2. Кулішов В.С. Методика розробки сучасного комплексного методичного забезпечення : навч.-метод. посібн. для самостійної роботи. Біла Церква : БІНПО УМО НАПН України, 2017. 64 с.
3. Кулішов В.С. Теоретичні і методичні аспекти проведення інтегрованих занять у закладі професійної освіти на засадах компетентнісного підходу : навчально-методичний посібник. Біла Церква : БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН України, 2021. 68 с.
4. Кучерявий О.Г. Педагогіка: Особистісно-розвивальні аспекти : навчальний посібник. Київ, 2015. 440 с.
5. Освітні програми НТУУ «КПІ»: Рекомендації до розроблення / Уклад. В. П. Головенкін. К. : НТУУ «КПІ», 2016. 40 с.
6. Педагогіка вищої та середньої школи : зб. наук. пр. Кривий ріг : Айс Принт, 2017. Вип. 1 (50). 332 с.
7. Сафонова Н. М. Місія вищої школи України у сучасному контексті. Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. 2017. № 1. С. 100-104.

8. Стандарти вищої освіти НТУУ «КПІ» : Рекомендації до розроблення / Уклад. В. П. Головенкін. К. : НТУУ «КПІ», 2016. 39 с.

9. Стражнікова І. Педагогіка вищої школи : навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ : НАІР, 2018. 120 с.

10. Фіцула М. М. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. вид. 2-ге, допов. Київ : Академвидав, 2018. 456 с.

11. Цюняк О. П. Педагогічна інноватика : навчально-методичний посібник для самостійної роботи студентів. Івано-Франківськ : Видавець Кушнір Г. М., 2019. 128 с.

Інтернет-ресурси:

1. Болонська декларація. URL: <http://www.mon.gov.ua/education/higher/bolon/> (дата звернення: 16.02.2022).

2. Нормативно-правова база наукової діяльності у вищих навчальних закладах. URL: <http://www.mon.gov.ua/index.php/ua/diyalnist/nauka/naukova-diyalnist-uvishchikhnavchalnikh-zakladakh/4688> (дата звернення: 19.02.2022).

3. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <http://www.rada.gov.ua> (дата звернення: 22.02.2022).

4. Офіційний сайт Європейського Союзу. URL: <http://www.eu.int> (дата звернення: 18.02.2022).

5. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України. URL: <http://www.kmu.gov.ua> (дата звернення: 24.02.2022).

6. Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України. URL: <http://www.mon.gov.ua> (дата звернення: 12.02.2022).

7. Офіційний сайт Національної бібліотеки імені В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbiv.gov.ua> (дата звернення: 12.02.2022).

8. Офіційний сайт Національного інституту стратегічних досліджень при Президенті України. URL: <http://www.nisd.gov.ua> (дата звернення: 14.02.2022).

4. Форма підсумкового контролю результатів навчання: іспит

5. Методи контролю результатів навчання

Поточне опитування, перевірка письмових завдань, взаємоконтроль (взаємооцінювання), самоконтроль (рефлексія, самооцінювання), іспит.

Поточний контроль (оцінювання усних і письмових відповідей під час практичних занять, виступи з доповіддю та захист індивідуальних робіт, поточне тестування після вивчення змістовних модулів).

Контроль за самостійною роботою (перевірка зошитів для самостійної роботи із законспектованим навчальним матеріалом та виконання завдань при підготовці до практичних занять тощо).

Підсумковий контроль (проведення іспиту).

Усі форми контролю включено до 100-бальної шкали оцінювання.